

HOOFDSTUK I

DIE ETTERTJES VERSTOPTEN zich daar in het hoge gras. De maan was niet helemaal vol, maar wel helder, en ze scheen achter ze, zodat het was alsof ik ze in het volle daglicht zag, al was het aardedonker. Vuurvliegjes schoten tegen het zwarte zeildoek. Ik wachtte bij de keukendeur van juffrouw Watson, wipte met mijn voet een losse traptree op en neer, wist dat ze me morgen ging zeggen dat ik die moest repareren. Ik wachtte daar tot ze me een bakblik met het maisbrood zou geven dat ze had gebakken volgens het recept van mijn Sadie. Wachten speelt een grote rol in een slavenleven, almaar wachten en wachten om nog meer te wachten. Wachten op opdrachten. Wachten op eten. Wachten op het eind van de dag. Wachten op de rechtvaardige en verdiende christelijke beloning aan het einde van alles.

Die witte jongens, Huck en Tom, bespieden me. Ze deden altijd een soort alsof-spelletje waarin ik ofwel de schurk ofwel de prooi was, maar in elk geval hun speeltje. Ze hopsten daar rond tussen de zandvlooien, muggen en ander bijtend ongedierte, maar ze kwamen geen stap dichterbij. Het loont altijd de moeite om witte mensen hun zin te geven, dus liep ik het nachtelijke erf op en riep: ‘Wie is dat daarzo in ’t pikkedonker?’

Ze ritselden onbeholpen, giechelden. Die jongens konden nog geen dove blinde besluipen terwijl er een band speelde. Ik had mijn tijd liever verdaan met vuurvliegjes tellen dan dat ik me druk maakte over hen.

‘Laa’k die ouwe botte van me maar ’s op de veranda late zakke om te kijke of ik nog wat hoor. Messchien leg d’r daarzo wel ’n ouwe duivel of heks op de loer. Mooi dat ik op me krent blijf zitte waar ’t veilig is.’ Ik ging op de bovenste tree zitten en leunde achterover tegen de paal. Ik was moe, dus ik deed mijn ogen dicht.

De jongens fluisterden opgewonden tegen elkaar, en ik hoorde ze zo duidelijk als een kerkklok.

‘Slaapt-ie al?’ vroeg Huck.

‘Vast wel. Ik heb gehoord dat niggers zomaar in slaap kunnen vallen,’ zei Tom en hij knipte met zijn vingers.

‘Ssst,’ zei Huck.

‘Ik stel voor dat we ’m vastbinden,’ zei Tom. ‘Dat we ’m vastbinden aan die verandapaal waar-ie tegenaan leunt.’

‘Nee,’ zei Huck. ‘Stel dat-ie wakker wordt en stampij maakt? Dan komen ze d’rachter dat ik buiten ben terwijl ik in m’n nest hoor te liggen.’

‘Oké. Maar weet je wat? Ik heb nog wat kaarsen nodig. Ik sluip juffrouw Watsons keuken wel binnen om d’r ’n paar te halen.’

‘En als je Jim wakker maakt?’

‘Ik maak niemand wakker. Zelfs de donder krijgt ’n slappende nigger niet wakker. Weet je dan helemaal niks? De donder niet, de bliksem niet en ’n brullende leeuw niet. Ik heb d’r over eentje gehoord die dwars door ’n aardbeving heen sliep.’

‘Hoe voelt ’n aardbeving, denk je?’ vroeg Huck.

‘Alsof je pa je midden in de nacht wakker schudt.’

De jongens slopen onbeholpen naderbij, op knuisten en knieën, en kropen allesbehalve stilletjes over de kreunende

verandaplanken en door de tweedelige keukendeur van juffrouw Watson. Ik hoorde ze daar binnen rondstruinen, kastdeuren en lades opentrekken. Ik hield mijn ogen dicht en sloeg geen acht op een mug die op mijn arm neerstreek.

‘Vooruit met de geit,’ zei Tom. ‘Ik neem d’r drie.’

‘Je kan niet zomaar kaarsen van ’n ouwe dame pakken,’ zei Huck. ‘Da’s jatten. Stel dat Jim d’r de schuld van krijgt?’

‘Kijk, ik leg ’n stuiver voor d’r neer. Da’s meer dan genoeg. Dan gaan ze geen slaaf verdenken. Hoe zou ’n slaaf aan ’n stuiver moeten komen? Hup, wegwezen hier voordat ze d’r neus laat zien.’

De jongens liepen de veranda op. Ik denk niet dat ze enig idee hadden hoeveel lawaai ze maakten.

‘Je had ook ’n briefje moeten achterlaten,’ zei Huck.

‘Nergens voor nodig,’ zei Tom. ‘’n Stuiver is meer dan zat.’ Ik voelde de ogen van de jongens mijn kant op draaien. Ik verroerde me niet.

‘Wat doe je?’ vroeg Huck.

‘Ik ga ’n geintje uithalen met ouwe Jim.’

‘Je gaat ’m wakker maken zal je bedoelen.’

‘Kop dicht.’

Tom kwam achter me staan en pakte mijn hoedrand vast ter hoogte van mijn oren.

‘Tom,’ klaagde Huck.

‘Ssst.’ Tom tilde de hoed van mijn hoofd. ‘Ik hang die ouwe hoed van ’m alleen maar aan die spijker hier.’

‘Wat heeft dat voor nut?’ vroeg Huck.

‘Dan denkt-ie als-ie wakker wordt dat ’n heks ’t heeft gedaan. Konden we maar blijven kijken.’

‘Oké, hij hangt aan die spijker, wegwezen nou,’ zei Huck.

In het huis was iemand te horen en de jongens gingen ervandoor, sloegen in volle galop de hoek om en joegen stofwolken op. Ik hoorde hun voetstappen zwakker worden.

Nu was er iemand in de keuken, bij de deur. 'Jim?' Het was juffrouw Watson.

'Ja, j'frou?'

'Sliep je?'

'Nee, j'frou. Ik ben vreselik moei, maar ik heb niet geslape.'

'Was je in m'n keuken?'

'Nee, j'frou.'

'Was er iemand in m'n keuken?'

'Niet dat ik heb gesien, j'frou.' Dat was nog waar ook, want mijn ogen waren de hele tijd dicht geweest. 'Ik heb niemand niet in uw keuke gesien.'

'Nou, hier is dat maisbrood. Zeg maar tegen Sadie dat ik haar recept lekker vind. Ik heb 'n paar dingetjes veranderd. Je weet wel, om 't nog wat te verfijnen.'

'Ja j'frou, dat zal ik 'r zegge.'

'Heb je Huck ergens gezien?' vroeg ze.

'Daarstrakkies wel.'

'Hoelang geleden?'

'Tijdje,' zei ik.

'Jim, ik moet je nog wat vragen. Ben je in de bibliotheek van rechter Thatcher geweest?'

'In ze watte?'

'Z'n bibliotheek.'

'U bedoel die kamer met al die boeke?'

'Ja.'

'Nee, j'frou. Ik heb die boeke gesien, maar in die kamer ben ik niet gewees. Waarvoor vraag u me dat?'

'O, hij zag dat er 'n boek niet in de kast stond.'

Ik lachte. 'Wat mot ik nou met 'n boek?'

Zij lachte ook.

HET MAISBROOD WAS in een dunne handdoek gewikkeld en ik moest aldoor van hand wisselen omdat het heet was. Ik

overwoog er wat van te proeven omdat ik honger had, maar ik wilde dat Sadie en Elizabeth het eerste hapje namen. Toen ik de deur door kwam rende Lizzie op me af, snuffend als een jachthond.

‘Wat ruik ik daar?’ vroeg ze.

‘Dat zal dit maisbrood wel zijn,’ zei ik. ‘Juffrouw Watson heeft het speciale recept van je mama gebruikt en het ruikt zalig. Ze meldde me dat ze het recept wat heeft aangepast.’

Sadie kwam naar me toe en gaf me een kus op mijn mond. Ze streelde mijn gezicht. Ze was zacht en haar lippen waren zacht, maar haar handen waren net zo ruw als de mijne van het werken op het land, zij het nog altijd teder.

‘Ik zal zorgen dat ik haar die handdoek morgen terugbreng. Witte mensen onthouden zulke dingen altijd. Ik zweer het je, volgens mij nemen ze elke dag de tijd voor het natellen van handdoeken en lepels en kopjes en zo.’

‘Dat is absoluut waar. Weet je nog die keer dat ik vergat die hark terug te zetten in de schuur?’

Sadie had het maisbrood op het houtblok – of eigenlijk de stronk – gelegd die als onze tafel diende. Ze zette het mes erin. Ze gaf een snee aan Lizzie en mij. Ik nam een hap en Lizzie ook. We keken elkaar aan.

‘Maar het ruikt zo lekker,’ zei het kind.

Sadie sneed een flinterdun plakje af en stopte het in haar mond. ‘Ik zweer het je, die vrouw is geen keukenprinses.’

‘Moet ik het opeten?’ vroeg Lizzie.

‘Nee, dat hoeft niet,’ zei Sadie.

‘Maar wat ga je zeggen als ze vraagt hoe je het vond?’ vroeg ik.

Lizzie schraapte haar keel. ‘Juffrouw Watson, zuk maisbrood heb ik nog nooit gehad.’

‘Probeer “nooit niet”, zei ik. ‘Dat zou correct incorrect taalgebruik zijn.’

‘Zuk maisbrood heb ik nog nooit niet gehad,’ zei ze.

‘Heel goed,’ zei ik.

Albert verscheen in de deuropening van onze hut. ‘James, kom je?’

‘Ik kom er zo aan. Sadie, vind je het goed?’

‘Ga maar,’ zei ze.

IK GING NAAR buiten en liep naar het grote vuur waar de mannen omheen zaten. Ik werd begroet en daarna ging ik zitten. We praatten wat over wat er met een wegloper van een andere boerderij was gebeurd. ‘Ja, ze hebben hem een flink pak slaag gegeven,’ zei Doris. Doris was een man, maar dat kon de slavenhandelaars kennelijk niet schelen toen ze hem een naam gaven.

‘Ze gaan allemaal naar de hel,’ zei Oude Luke.

‘Wat heb jij meegemaakt vandaag?’ vroeg Doris aan mij.

‘Niets.’

‘Je moet iets hebben meegemaakt,’ zei Albert.

Ze wachtten tot ik ze een verhaal zou vertellen. Daar was ik kennelijk goed in, verhalen vertellen. ‘Niets, behalve dat ik vandaag in New Orleans ben beland. Afgezien daarvan is er niets gebeurd.’

‘Wat zeg je nou?’ zei Albert.

‘Heus. Weet je, ik dacht dat ik rond het middaguur lekker indutte maar voor ik het wist stond ik in een drukke straat met door muilezels getrokken rijtuigen en wat al niet meer om me heen.’

‘Je bent gek,’ zei iemand.

Ik kreeg Albert in het oog die me een waarschuwend teken gaf dat er witten in de buurt waren. Daarna hoorde ik het gehannes in de struiken en wist ik dat het die jongens waren.

‘Zoas ik zeg, eerst zag ik me hoed aan ’n spijker hange. “Dat heb ik niet gedaan,” zeg ik bij me eige. “Hoe kom die nou daarzo?” En ik wist dat ’t hekse ware die ’t me hadde

geflikt. Gesien heb ik ze niet, maar ze ware 't. En één zo'n kolereheks, degene die me hoed jatte, die stuurde me helemaal naar N'Orlins. Niet te gelove toch?' Mijn veranderde taalgebruik waarschuwde de anderen voor de aanwezigheid van de witte jongens. Zo werd mijn voorstelling voor de jongens iets om mijn verhaal aan op te hangen. Wat ik vertelde werd minder een verhaal omdat het nu vooral draaide om de vertoning voor de jongens.

'Asjemenou,' zei Doris. 'Die hekse late niet met d'r eige solle.'

'Da kekke wel zegge,' zei een ander.

We konden de jongens horen giechelen. 'Dus, ik ben daar in N'Orlins en wat denk je?' zei ik. 'Staat d'r opeens zo'n kruidedokter achter me. Die zegt: "Wat mot je in deze stad?" Ik zeg 'm dat ik geen flauw benul heb hoe ik d'r verzeild ben geraak. En weet je wat-ie tegen me zeg? Weet je wat-ie zeg?'

'Ik, Jim, zeg-ie, ben 'n vrij man. Niemand, zeg-ie, zal me ooit nog voor nigger uitmake.'

'Goeie genade!' riep Skinny, de hoefsmid.

'Die duivel zei dat ik kon krijge wat ik wou in die straat. Hij zei dat ik d'r whisky kon krijge as ik wou. Wat zeggie me daarvan?'

'Whisky is duivelsdrank,' zei Doris.

'Maakte niet uit,' zei ik. 'Maakte geen ene moer uit. Ik kon 't zo krijge as ik wou, zei-d-ie. Of wat ik verder maar wou. Om 't eve wat.'

'Hoe dat zo?' vroeg iemand.

'Om te beginne omdat ik was waar die duivel me heen had gestuurd. 't Was niet echt, 't was maar 'n droom. En omdat ik geen geld op zak had. Zo simpel was 't. Dus die duivel knipte met z'n vieze ouwe vingers en stuurde me naar huis.'

'Waarom deed-ie dat?' vroeg Albert.

‘Jezus, man, je mot geen gelazer krijgen in N’Orlins ten-zij je poen op zak heb, droom of geen droom,’ zei ik.

De mannen lachten. ‘Dat hoor ik ook,’ zei iemand.

‘Wach,’ zei ik, ‘volgens mijn hoor ik nou zo’n duivel in de struike. Geef me ’n fakkel, dan jaag ik die struike in de hens. Hekse en duivels houwe niet van vuur om d’r eige heen. Daar gane ze van smelte as boter op ’n bakplaat.’

We moesten allemaal lachen toen we de witte jongens een goed heenkomen hoorden zoeken.

NADAT IK DE afgelopen nacht over die piepende planken was gelopen wist ik dat ik die van juffrouw Watson zou moeten vastspijkeren en die losse traptree zou moeten repareren. Ik wachtte tot halverwege de ochtend om geen witte mensen wakker te maken. Die konden slapen dat het een aard had en klaagden altijd dat ze te vroeg wakker werden, hoe laat het ook was.

Huck kwam het huis uit en sloeg me een paar minuten gade. Hij hing om me heen zoals hij deed wanneer hij iets op zijn lever had.

‘Waarom hejje je vriend niet bij je?’ vroeg ik.

‘Tom Sawyer bedoel je?’

‘Denk van wel.’

‘Die ligt vast nog te pitten. Hij zal de hele nacht wel in touw zijn geweest om banken en treinen te beroven en zo.’

‘Doet-ie dat dan?’

‘Hij zegt van wel. Hij heeft wat geld, dus koopt-ie boeken en zit de godganse tijd over avonturen te lezen. Soms weet ik niet wat ik van ’m denken moet.’

‘Hoe bedoel je?’

‘Nou, zoals toen-ie die grot vond en we d’rin gingen om ’n paar andere jongens te ontmoeten, maar we waren nog niet binnen of hij moest zo nodig de baas spelen.’

‘Ja?’

‘Alleen maar omdat-ie die boeken had gelezen.’

‘En dat schoot je in ’t verkeerde keelgat?’ vroeg ik.

‘Waarom zeggen mensen dat? “In ’t verkeerde keelgat schieten”?’

‘Nou, volgens mijn zit ’t zo, Huck. Kom d’r ’n pieper in je slokdarm terecht, dan ken ’t niks verdomme, maar kom-ie in je luchtpijp...’

‘Ik snap ’t.’

‘Ik denk dat je je vriende soms gewoon maar voor lief mot neme. Ze doen toch wat ze niet late kenne.’

‘Jim, jij richt muilezels af en je repareert wagenwielen en nou repareer je de veranda hier. Wie heeft je dat allemaal geleerd?’

Ik stopte en keek naar de hamer in mijn hand, liet hem door de lucht buitelen. ‘Da’s ’n goeie vraag, Huck.’

‘Nou, wie dan?’

‘Noodzaak.’

‘Wat?’

‘Kwestie van motte,’ verbeterde ik mezelf. ‘Kwestie van motte want anders...’

‘Anders wat?’

‘Anders slepe ze je naar de paal en ransele je af of ze sleure je naar de revier en verkope je. Niks waar jij je te sappel over hoef te make.’

Huck keek naar de lucht. Hij liet het een beetje op zich inwerken. ‘Best mooi als je gewoon maar naar de lucht kijkt met niks d’rin, alleen maar blauw. Ik heb gehoord dat d’r namen zijn voor verschillende soorten blauw. En rood en zo. Ik vraag me af hoe je dat blauw daar noemt.’

‘Roodborstei-blauw,’ zei ik. ‘Wel ’s een roodborstei gezien?’

‘Precies, Jim. ’t Is net ’n roodborstei maar dan zonder spikkels.’

Ik knikte. ‘Daarom mot je die spikkels d’r maar bij denke.’